

וניצחנו!

הצגתו הראשונה של "תיאטרון שידורי ישראלי", פרנהיים, לפי סיפורו של ש"י עגנון, שהוקרנה השבוע על מסך הטלוויזיה, היתה כישלון, אבל כישלון מכובד, מהנה, ומעורר למחשבה.

בעיקרו היה זה כישלון של הבמאי יוסי יורעאלי, במאי תיאטרון מוכשר ביותר, שנאלץ להתמודד עם לראשונה לא רק עם המדיום הטלוויזיוני, אלא עם תרבות יצירה ספרותית לשפה קולנועית. אם זהו מביצע קשה לגבי כל יצירה ספרותית, על אחת כמה וכמה קשה הדבר כשר מדובר ביצירה של עגנון, ששפתו הספרותית היא כה מרובת סמלים עד שכמעט ואינה ניתנת לתרגום לשפת הסימנים.

ביסודו של דבר, סיפר סרט הטלוויזיוני של יורעאלי את הסיפור החיצוני הכלול ביצירתו של עגנון: פרנהיים חורז ממחנה שבויים אל אשתו אינגה, כדי לגלות שבהעדרו נישאה לאחר. ואחר כך אינו אלא מי שהיתה צריכה להינשא לו, כאשר הופיע פרנהיים לראשונה וגיבש לה כי הוא נקבר תחת הר. פרנהיים משלם על מה שעשה לאחר, כשאין לדעת אם במתכוון עשה מה שעשה ונעזר על כך, או שנפל קורבן לתעלולי הר גורל.

אפקטים חיצוניים. יוסי יורעאלי נכשל משום שנתפס יותר מדי להמחשת האפקטים החיצוניים של הסיפור. יצירת האווירה כצירוף של תלבושות ואפקטים קוליים, נראית כאילו היתה משימתו העיקרית. חלקו הראשון של הסרט, שהוקר דש לצורך זה, התמשך ללא סוף וללא צורך, בצורה מייגעית וחסרת תכלית.

האלימות בטלוויזיה - זריקת חיסון להמונים

תוכניות החורף של הטלוויזיה, עליהם דובר כה רבות, שהיו אמורות להכניס את הטלוויזיה הישראלית לעידן חדש של תוכניות מרתקות ומקוריות, הולכות ומתאזרות משבוע לשבוע. מתגלה כי הקול הכלי שלהן הוא דגש על המלל וחדרה אל תוכניות רדיו מצולמות.

אבל אם יש בתוכניות החורף תוכנית שהיא ממש ביוון, הריהו הסידרה "הטלוויזיה על הטלוויזיה" כפי שהתגלתה בפרק הראשון שלה, הטלוויזיה והאלימות.

כפי שהוצגה, היתה זו התמודדות אומ' ללה בין צופים שרצו להופיע בטלוויזיה ולהתבטא, לבין צוות שרצה להשיב על שאלות שהוא עצמו ישאל, ללא כל קשר בין שני המחנות.

עורך התוכנית, מירון מדיני, גייס לעזרתו את דובר הטלוויזיה צבי גיל, את הבמאי חיי קלוס, סוציולוג ופסיכולוג, כדי להודיע באמצעותם מה שידוע לכל צופה טלוויזיה: שכמעט בכל תוכנית טלוויזיה, החל מרטי פופאיי וכלה בהצגה שקספירית, יש מנה גדושה של אלימות, כמו בחיים עצמם.

הוויכוח — שסבב בעיקר סביב ה

שאלות, האם זה טוב או רע, מועיל או מזיק, חינוכי או אנטי-חינוכי — היה עקר מיסודו. לא המנחה ולא אנשי הצוות לא ידעו להטות לאפקטים נכונים, וזאת מי שום שלא ביררו לעצמם מראש ולא הבירו לשואלים, אלו פונקציות באה ה"אלימות בטלוויזיה, כמו בשחיי חיים אחי רים, למלא.

היה זה דווקא אחד הצופים שהוזמנו לאולפן, עורך-הדיון החיפאי עמירם חר"ץ, שהתקרב במקצת להגדרת נושא ה"וויכוח, כאשר הזכיר שהאלימות המשת"פת בטלוויזיה אינה שונה במהותה מן המופיעה בסיפורי ילדים כמו כיפה אדום מה או שלגיה.

בסופו של דבר, העובדה שדווקא סיי פורי הילדים, האגדות וסיפורי הפולקלור, המכילים תיאורי אלימות קיצוניים, הם ש"השתמרו כמרוצת הדורות והתחבבו על הילדים מדור לדור, היא המכילה את ה"תשובה מדוע פופולאריות כל כך האלימות בטלוויזיה, כמו בקולנוע, בתיאטרון או בספרות.

האלימות המובעת באמצעות מדיומים אלה, היא מעין זריקת חיסון פסיכולוגית, היא המאפשרת לאדם המודרני לחיות

והיא מגישה את התוכנית הערבית משריי הסרטים, מבחר מתוך סרטי עלילה ערביים, המוקרנת בכל יום שני בערב בשעה שש וחצי. סמיה גולדה בעכו. היא בת 20 מינסו, מוסלמית ומורה בבית-הספר טרה טונה, אותו סיימה בעצמה בשנת 69.

מגיל צעיר ביותר זוכרת סמיה את עצמה משחקת בבית-הספר ובבית. אביה, שהוא אדם בעל נפש של אמן זנשמה בזהמית, נגן צ'לו ובעל מספרה, עודד ועדיין מעודד את סמיה בכל שיגיגותיה. היא שיחקה ומשחקת בהצגות בית-הספר, בחוג הדראמטי של מועדון הנשים בעכו ובלקהתו של אדיב ג'השן, המופיעה בערים ובכפרים.

מאז שיש בבית מכשיר טלוויזיה בו קולטים את מישורי התחנה הלבנונית הרי תחנה הישראלית, החלה סמיה לשחק מ"ש חק חדש. היא היתה מזמינה חברות מבית הספר הביתה למשחק בטלוויזיה: מרא"י יינת, מנחה תוכניות דמוניות, קוראת חדשות, מציגה. לא במקרה היא משכה את תשומת לבו של הבמאי ויקטור קמר, כאשר הופיעה סוף סוף, באופן מקרי בי יותר, בתוכנית טלוויזיה אמיתית, בראיין קצרצר על המיני המקסי, ששודר בי תוכנית למשפחה.

קמר החל לשחק אותה באפיודות שונות בסידרה עאדל וסאמירה. אולם החלום ה"נכסף ביותר, שהוא משאת נפשה של כל נערה צעירה בגיל זה, החל להתגשם רק כאשר מלכה מנדס, האחראית לסרטי ה"עלילה הערביים המוקרנים בטלוויזיה הישראלית ומפיקת התוכנית משריי הסרטים, החליטה להזמין אותה למבחן-מסך בתיד רזוכו של הקריין יפה התואר ויקטור נאסיב. התוצאה היתה, שסמיה קיבלה את התפקיד הנכסף.

עכשיו יש לה כבר דיעות מגובשות גם ביחס לעתידה: "שחקנית מקצועית ז", היא מתריסה, "בשום פנים ואופן לא. שחקנית מקצועית חושבת על כסף. אני רוצה להישאר שחקנית חובבת." היא גם רוצה ללמוד באוניברסיטה, אבל עדיין אינה יודעת מה היא רוצה ללמוד. על הופעתה בטלוויזיה היא אומרת: "הודועותי, אף פעם אינני מרוצה, גם לא בתיאטרון. למרבה הפלא ברכו אותי בבית על הופעתי החיננית. אמרו לי: היית יפה, היית נחמדה. התלמידים בבית-הספר עמדו בשורה בכניסה לבנין וחילקו לי מחסאות."

תדרין

שנת גבורה (יום ד' 1/12, 19.30) מלחמת העולם השנייה על פי זכרונותיו של סר וינסטון צ'רצ'יל, 1940 — צרפת נופלת תחת מגפי הקלגסים הנאצים.

גם העובדה שההקלטה היתה גרועה ו"התמליל נשמע לרוב בצורה מקוטעת, החמירה את הכשלון. נראה היה שיוסי יורעאלי השתכר מהיכולת להשתעשע ב"אפקטים חיצוניים, עד ששכח לגמרי את החוש הטלוויזיוני ואת חשיבות השחקנים, לסרט מעין זה.

אבל עצם ההתמודדות עם סיפור של עגנון, ועצם הנסיון להגיש בטלוויזיה

יוסי יורעאלי מביים את "פרנהיים" יותר מד" אפקטים

תיאטרון מקורי בצורה תרבותית ויורצת, ראויים להערכה. עוד כמה כשלוש נות כאלה — והטלוויזיה תנצח.

כוכבים

הכל

התחיל כמישחק

בניגוד להנחה המקובלת, קיים בישראל קהל ערבי שחור תיאטרון. קיימים גם שחקנים ערביים רבים. אבל יש מחסור עצום בשחקניות ערביות. יוצאת מן הכלל בתחום זה, היא סמיה קומו, שהיא שחקנית תיאטרון מלידה.

סמיה קומו היא התגלית החדשה של המחלקה הערבית בטלוויזיה הישראלית, מימין לשמאל: הגיט — ברוך דוד; הבמאי — יוסי יורעאלי; פרנהיים — עודד; תאומי והגיט — רות טול.

בעולם, שהאלימות בו תופעה יומית, ללא פחדים מתמידים וללא נבירות. מלבד הפונקציה של הזדהות עם התוקפן, המאפשרת התפרקות מעונדת מאלימות, זהו תפקידה החשוב ביותר של האלימות המלאכותית.

ילדים אוהבים לשמוע שוב ושוב את הסיפור המפחיד על כיפה אדומה והזאב, משום שעל ידי כך הפוך הפחד לחלק מעצמם ומתמנות עולמם, וחדל להיות מפחיד. לוא היו הבריות צריכים להתקל בתופעות של אלימות, כשלא היו מכי שירים אותם מראש לכך באמצעות סיפורים, סרטים וטלוויזיה, היו התגובות שלהם תגובות חולניות. הם לא היו עומדים בכך.

חבל שהדיון הטלוויזיוני לא התקרב אפילו לאזכרת תפקוד זה של הטלוויזיה וחשיבותה בפסיכולוגיית ההמונים. לוא היו עושים זאת היו מגיעים בהכרח למס' קנה שהרצועה שהותרה לגבי האלימות, יש להתירה גם לגבי המין, כמקובל ברש"תות טלוויזיה רבות בעולם. כך ניתן ל"הפוך את הטלוויזיה למכשיר של בריאות הציבור.

רמתה של התוכנית סבלה לא רק מ"רמת הצוות, אלא גם מרמת הצופים ש"הוזמנו לאולפן. כנראה באופן מקרי ללא ביקורת מוקדמת, והתגלו ברובם כאוסף של פספסנים מסוג כותבי המכתבים ה"כרוניים לעיתונות. אם זה מה שהטלוויזיה מסוגלת להעלות בדיון על עצמה, מה הפלא שהיא נשכלת בדיון על נוש"איים שמחוץ לה.

איטליה נכנסת למלחמה. היטלר שולט על פני כל אירופה. נצחון הציר ברלין—דומא נראה מבטח. בעלת הברית היחידה של אנגליה, ארצות-הברית, עדיין מהססת מ"תוך נסיות בלגיות מבהקות. לונדון מופ"צצת בלי הרף, שנתו הגדולה ביותר של סר וינסטון צ'רצ'יל.

● **סרט השבוע** (יום ד' 12/1, 20.45) — היום שלפני יום ראשון — אשה רחוקה, מבוגרת ובודדה מנוצלת על-ידי בני מש"פחתה. הסיבה — יש לה כסף. בדרכה לטקס הבגרות של בת אחותה, נפגשת האשה עם גבר גרוש ובודד, אולם הרומן המתרקם ביניהם עולה על שירטון בגלל הבעיות המשפחתיות. משתתפים: יוטה האגן, מרטין באלואם, ופרלי גריינגר.

● **יש לי שאלה** (יום ה' 12/2, 18.15) — צוות מומחים משיב על שאלות צופים בעניינים שונים. וזהו תוכנית בערבית ב"ליזוי תרגום עברי המחמצת בחלקה בגלל העובדה, שהשאלות אינן חזותיות די הצור כך זאינן עשויים בפילם, כך שהעצמות הוא מילולי-רדיופוני בעיקרו ולא טלוויזיוני. מפיץ — יעקב למדן. במאי: אנטואן סאלה.

● **קלעים** (יום ה' 2/12, 20.30) — מוסף לענייני תרבות ואמנות: בימת ה"קבוץ מציגה קטעים מתוך דמדומי אחר הצהריים — מחזה שעורר מחלוקת בה"יישבות העובדת, מכיוון שמדובר בו על סמים משכרים. כתבה משדה הצילומים באילת תציג הפעם את סיטר וינסינוב בסרטו המצולם בארץ: השמאית הגדולה וקליר הקטנה. מרגוט קלאוזנר תופיע בע"קטע מהצגת בעלת האוב. בסיום יוקרנו קטעים מן המופע של התיאטרון המתחדש ל"ההילר. עורך ומפיץ — יעקב בן הרצל.

● **שלושום אתמול** — לא הכור עיבר (יום ו' 3/12, 22.00) — תגובות פיקנטיות על אירועי השבוע בפליטונים, בראיונות ובסאטירות בהשתתפות תיקי דיין, טליה שפירא, יוסי פולק, מתי כספי ושוביה צפיר. עורך ומפיץ — מרדכי קירשנבאום.

● **ד"ר דוליפול** (יום ב' 6/12, 17.30) — סידרה מצויירת סופולארית מאוד ש"זכתה להדים חיוביים בקרב ילדי ישראל. סס קול בעברית. דוליטל — ראובן שפר.

● **השעה השקישית** (יום ג' 7/12, 20.30) — לאחר הקרנת הסרט למות ב"מדריד, יתקיים כאלפן דיון על מלחמת האזרחים בספרד וסביבותיה, ויועלו זכרונות של מתנדבים במלחמה זו, שהיתה למעשה חזרה כללית לקראת מלחמת העולם השנייה.